

Súd: Najvyšší správny súd SR
Spisová značka: 7Ssk/1/2022
Identifikačné číslo súdneho spisu: 3019200206
Dátum vydania rozhodnutia: 27. 02. 2023
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: Mgr. Michal Novotný
ECLI: ECLI:SK:NSSSR:2023:3019200206.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky v senáte zloženom zo sudcov: Michal Novotný (sudca spravodajca) ako predseda senátu a JUDr. Zdenka Reisenauerová a JUDr. Jana Martinčeková ako členky senátu vo veci žalobcu: O. Z., E.. X. W. XXXX, Y.. X. W. XXXX, E. O. D. XXXX/XX, Z., proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, Ul. 29. augusta 8 a 10, Bratislava, o preskúmanie rozhodnutia z 26. marca 2019, č. XXX XXX XXXX X, o kasačnej sťažnosti žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne č. k. 25 Sa 11/2021-31 z 23. septembra 2021 takto

rozhodol:

I. V kasačnom konaní sa namiesto žalobcu pokračuje s právnymi nástupcami: 1. A.. A. G., E.. XX. S. XXXX, D. XXXX/X, J., 2. Z. Z., E.. X. S. XXXX, O. D. XXXX/XX, Z..

II. Kasačná sťažnosť sa zamietá.

III. Účastníkom konania sa nepriznáva nárok na náhradu trov kasačného konania.

odôvodnenie:

I.

Administratívne konanie a konanie pred správnym súdom

1. Z administratívnych spisov žalovanej vyplýva, že rozhodnutím zo 14. júla 2015 žalobcovi podľa § 67 ods. 1 a § 82 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov priznala predčasný starobný dôchodok v sume 270,40 € mesačne. Vyšla zo zistenia, že žalobca k 22. júnu 2015 získal 31 rokov a 115 dní obdobia dôchodkového poistenia a dôchodkový vek by podľa § 65 ods. 2 cit. zák. dosiahol 8. augusta 2016, preto mu do vzniku nároku na starobný dôchodok chýbalo 413 dní. Priemerný osobný mzdový bod ustálila na hodnote 0,8166, ktorú podľa § 63 ods. 4 písm. c) cit. zák. upravila na hodnotu 0,8515. Za použitia aktuálnej dôchodkovej hodnoty k 22. júnu 2015 v sume 10,6865 € a po znížení v zmysle § 68 ods. 1 cit. zák. (o 0,5 % za každých 30 dní odo dňa vzniku nároku do dovŕšenia dôchodkového veku, t. j. o 7 % za 413 dní) žalovaná podľa § 68 ods. 1 cit. zák. vymerala predčasný starobný dôchodok v sume 265,10 € mesačne, ktorú v zmysle § 82 cit. zák. žalobcovi zvýšila na priznanú sumu. Po dovŕšení dôchodkového veku žalobcu sa jeho predčasný starobný dôchodok v zmysle § 69a ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. stal starobným dôchodkom. Ďalším rozhodnutím zo 16. septembra 2016 mu žalovaná v zmysle § 293dn ods. 1 a § 82 cit. zák. priznala aj vdovecký dôchodok v sume 137,70 €. Pretože žalobca stále spĺňal podmienky nároku na výplatu starobného dôchodku, ktorý bol vyšší, v zmysle 81 ods. 2 cit. zák. mu žalovaná vyplácala vdovecký dôchodok len v jednej polovici.

2. Rozhodnutím z 29. novembra 2018 žalovaná podľa § 82 a § 293dx cit. zák. zvýšila žalobcovi starobný dôchodok o 8,70 € mesačne na sumu 297,80 € mesačne a vdovecký dôchodok o sumu 2,50 € mesačne na sumu 76,10 € mesačne, v súhrne mu tak na dôchodkových dávkach vyplácala 373,90 € mesačne. Proti tomuto rozhodnutiu podal žalobca odvolanie, ktorého podstatou bol nesúhlas so zákonnou úpravou súbehu nárokov na výplatu dôchodkových dávok. Žalobca ustanovenia § 81, § 82 a § 293dx zákona

č. 461/2003 Z. z. považoval za diskriminujúce, nespravodlivé, ponižujúce a nedôstojné. Nesúhlasil s tým, že každý mesiac stráca na výplate vdoveckého dôchodku polovicu z priznanej sumy. Generálny riaditeľ žalovanej tu napadnutým rozhodnutím z 26. marca 2019 toto odvolanie v celom rozsahu zamietol. Zdôraznil, že žalovaná musí postupovať v súlade s platnými právnymi predpismi. Ustanovenie § 81 cit. zák. považoval za kogentné a neposkytuje priestor pre správne úvahy. Žalovaná podľa neho postupovala správne a ak by vyhovel námietke žalobcu, konala by v rozpore so zákonom č. 461/2003 Z. z., ktorý upravuje súbeh nárokov na výplatu dôchodkových dávok.

3. Žalobca podal proti tomuto rozhodnutiu správnu žalobu, v ktorej uplatnil v podstate rovnaké námietky. Po zrušení jeho prvého rozsudku č. k. 25 Sa 21/2019-30 rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 7 Sk 44/2019 z 26. mája 2021, pretože sa dostatočne nevysporiadal s námietkami žalobcu a nezabezpečil ochranu jeho procesných práv, správny súd tu napadnutým rozsudkom č. k. 25 Sa 11/2021-31 správnu žalobu žalobcu zamietol. Na odôvodnenie uviedol, že žalobcovi sa vdovecký dôchodok v polovičnej sume nevypláca na základe preskúmaného rozhodnutia, ale na základe právoplatného rozhodnutia zo 16. septembra 2016. Úprava jednotlivých podmienok poskytovania dôchodkových dávok patrí do kompetencie zákonodarcu a nie správneho súdu. Ustanovenie § 81 zákona č. 461/2003 Z. z. platí pre všetkých poberateľov dôchodkových dávok rovnako, a preto nemôže dochádzať ku diskriminácii. Správny súd konštatoval, že nejde ani o nespravodlivé a nezákonné ustanovenie, pretože pre sociálny systém by bolo neudržateľné, aby sa pri súbehu dôchodkových dávok vyplácali obe dávky v plnej výške. Konanie žalovanej považoval za správne a v závere mal za to, že starobný aj vdovecký dôchodok je žalobcovi vyplácaný v zákonnej výške.

II.

Kasačná sťažnosť a vyjadrenie k nej

4. Včas podanou kasačnou sťažnosťou sa žalobca domáha zrušenia tohto rozsudku a vrátenia veci na ďalšie konanie. Zopakoval argumenty z predchádzajúcich podaní a vytkol správne súdu, že jeho rozsudok je svojvoľný a alibistický. Nestotožnil sa s tým, že správny súd nevypočul zástupcov Jednoty dôchodcov Slovenska. Mal za to, že systém pri súbehu nárokov dôchodkových dávok oberá poberateľov dôchodkových dávok o priznané peniaze.

5. Žalovaná sa ku kasačnej sťažnosti vyjadrila po uplynutí lehoty ustanovenej v § 450 ods. 3 SSP, a preto kasačný súd v zmysle cit. ustanovenia na jej vyjadrenie neprihliadal.

III.

Posúdenie veci kasačným súdom

6. Najvyšší správny súd Slovenskej republiky ako súd kasačný (§ 438 ods. 2 SSP) preskúmal napadnutý rozsudok v celom rozsahu (§ 453 ods. 1 SSP) a predchádzajúce konanie pred správnym súdom bez nariadenia pojednávania (§ 455 SSP) bez ohľadu na uplatnené kasačné body (§ 453 ods. 2 v spojení s § 203 ods. 2 SSP).

III.A K právnemu nástupníctvu

7. V priebehu kasačného konania 7. augusta 2022 žalobca zomrel. Keďže jeho procesná subjektivita zanikla a podľa § 118 ods. 4 zákona č. 461/2003 Z. z. uplatnené nároky na dávky prešli na jeho deti, kasačný súd podľa § 63 ods. 1 a ods. 3 CSP v spojení s § 25 a § 452 ods. 1 SSP rozhodol o pokračovaní v kasačnom konaní s nimi.

III.B K veci samej

8. Predmetom prieskumu v prerokúvanej veci je rozhodnutie žalovanej, ktorým potvrdila svoje skoršie prvostupňové rozhodnutie o zvýšení starobného dôchodku vyplácaného žalobcovi o 8,70 € mesačne na sumu 297,80 € mesačne a vdoveckého dôchodku o sumu 2,50 € mesačne na sumu 76,10 € mesačne. Žalobca samo zvýšenie nie je nespochybňoval a ani kasačný súd nezistil, že by žalovaná postupovala v rozpore s § 82 a § 293dx zákona č. 461/2003 Z. z. Dôchodkové dávky zvýšila o pevnú sumu 2 % z priemernej mesačnej sumy príslušného druhu dôchodku vykázananej žalovanou k 30. júnu 2018, pretože suma zvýšenia starobného a vdoveckého dôchodku žalobcu v roku 2019 o percento medziročného rastu spotrebiteľských cien za domácnosti dôchodcov bola nižšia. Keďže žalovaná do vydania prvostupňového rozhodnutia vyplácala žalobcovi starobný dôchodok v sume 289,10 € mesačne a vdovecký dôchodok v sume 73,60 mesačne, zvýšenie starobného dôchodku o pevnú sumu 8,70 € mesačne a vdoveckého dôchodku o 2,50 € mesačne, zodpovedalo celkovej sume priznaného starobného dôchodku vo výške 297,80 € mesačne a vdoveckého dôchodku vo výške 76,10 € mesačne.

9. Podstata námietok žalobcu smerovala proti tomu, že vdovecký dôchodok sa mu vyplácal len v jednej polovici plnej zákonnej výšky. Podľa § 81 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z. ak sú súčasne splnené podmienky nároku na výplatu starobného dôchodku a podmienky nároku na výplatu vdoveckého dôchodku, vypláca sa v plnej sume z týchto dôchodkových dávok tá dávka, ktorá je vyššia, a z dôchodkovej dávky, ktorej suma je nižšia, sa vypláca jedna polovica. Účelom dôchodkových dávok

je nahradiť príjem zo zárobkovej činnosti, preto zákonodarca v cit. § 81 ods. 2 zachoval pravidlo v zmysle právnej úpravy účinnej pred 1. januárom 2004, podľa ktorého pri súbehu nároku na výplatu viacerých dôchodkových dávok, z ktorých každá plní inú funkciu (napr. starobný a vdovecký dôchodok) poberateľovi patrí vždy vyššia dôchodková dávka v plnej výške a nižšia dôchodková dávka sa kráti na polovicu. Keďže žalobca splnil podmienky nároku na starobný a vdovecký dôchodok súčasne, nastal u neho súbeh nárokov na výplatu dôchodkových dávok v zmysle § 81 ods. 2 cit. zák., a preto bolo potrebné tieto dôchodky v súbehu upraviť. Keďže vydaním prvostupňového rozhodnutia žalovanej sa starobný dôchodok žalobcu zvýšil na sumu 297,80 € mesačne, čo bolo viac ako suma vdoveckého dôchodku, žalovaná správne pristúpila ku kráteniu tohto dôchodku o jednu polovicu priznanej sumy. Pokiaľ by mal žalobca nárok len na výplatu vdoveckého dôchodku, vyplácal by sa mu v neobmedzenej výške, teda v sume 152,20 € (porov. v tomto smere napr. rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 4 So 44/2008).

10. Podľa kasačného súdu takáto úprava nie je diskriminujúca, nespravodlivá, ponížujúca a nedôstojná, teda nesúladná s Ústavou Slovenskej republiky a s ústavnými princípmi, ako to tvrdí žalobca. Podľa čl. 39 ústavy majú občania právo na primerané hmotné zabezpečenie v starobe a pri nespôsobilosti na prácu, ako aj pri strate živiteľa (odsek 1). Primerané hmotné zabezpečenie v starobe sa vykonáva prostredníctvom priebežne financovaného dôchodkového systému a systému starobného dôchodkového sporenia. Štát podporuje dobrovoľné sporenie na dôchodok (odsek 2). Podrobnosti o tomto práve ustanoví zákon (odsek 5). Tomuto sociálnemu právu zodpovedá pozitívny záväzok štátu, teda jeho realizácia vyžaduje pozitívne plnenie. Podoba a obsah týchto plnení závisia od ekonomických a hospodárskych možností štátu, takže zákonodarca má v tomto smere širokú mieru voľného uváženia. Preto sa podľa čl. 51 ods. 1 ústavy možno domáhať tohto práva len v medziach zákonov, ktoré ho vykonávajú. Podľa judikatúry ústavného súdu limity treba hľadať predovšetkým v ústavných princípoch a v požiadavke ochrany ďalších hodnôt, na ktorých je ústava založená a ktoré chráni (porov. napr. nález sp. zn. PL. ÚS 8/2014). Pretože ústava v čl. 39 ods. 2, ale ani v iných ustanoveniach nezaručuje žiadnu minimálnu výšku hmotného zabezpečenia, nemožno zo samotnej okolnosti, že výška tohto zabezpečenia nedosahuje sumu, ktorú by poberateľ očakával alebo si predstavoval, vyvodzovať nesúlad takejto úpravy s právom na primerané hmotné zabezpečenie v starobe.

11. Kasačný súd sa nestotožňuje so žalobcom ani v tom, že predmetná právna úprava je diskriminujúca, keďže o priamej alebo nepriamej diskriminácii v zmysle čl. 12 ods. 2 ústavy možno hovoriť len vtedy, ak existuje rozdiel v (potenciálnom) zaobchádzaní s dvoma osobami v porovnateľnom postavení. Nemôže ísť teda o diskrimináciu, ak neexistuje iná osoba v porovnateľnom postavení ako osoba, ktorá bola údajne diskriminovaná, s ktorou sa alebo by sa zaobchádzalo odlišne (porov. napríklad nález ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 16/2018, ods. 96 a nasl.). Keďže žalobca bližšie neuviedol, v čom by mala takáto diskriminácia spočívať a z obsahu kasačnej sťažnosti to nie je ani možné dovodiť, kasačný súd vyhodnotil aj túto námietku ako nedôvodnú.

IV.

Záver

12. Na základe uvedených úvah kasačný súd dospel k záveru, že nie je daný žiaden zo zákonných dôvodov kasačnej sťažnosti v zmysle § 440 SSP, a tak ju podľa § 461 SSP rozsudkom (§ 457 ods. 1 SSP) zamietol.

13. O trovách bolo rozhodnuté podľa § 167 a 168 v spojení s § 467 ods. 1 SSP, keď žalobca vo veci úspech nemal a žalovaná ho síce mala, kasačný súd však nezistil dôvody, aby sa jej nárok na náhradu trov priznal.

14. Tento rozsudok bol prijatý pomerom hlasov 3 : 0 (jednomyseľne).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.